

مشخصات طرح

دوره هشتم - سال سوم

شماره ثبت:

۴۴۲

شماره چاپ:

۱۱۴۱

تاریخ چاپ:

۱۳۸۹/۳/۳۰

نام دفتر:

مطالعات سیاسی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۶۰۱۰۳۱۶-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۸۹/۴/۲۶

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح مقابله با توطئه‌های آمریکا و انگلیس»

به منظور صیانت از دستاوردهای صلح‌آمیز هسته‌ای»

دلیل ارائه طرح

صدور قطعنامه شماره ۱۹۲۹ شورای امنیت پس از اقدام اعتمادساز جمهوری اسلامی ایران در توافق با ترکیه و برزیل پیرامون نحوه تبادل سوخت موردنیاز رآکتور تحقیقاتی پنج مگاواتی تهران.

هدف طرح

- حمایت تقنینی برای صیانت و پاسداری از دستاوردهای صلح‌آمیز اتمی و چرخه کامل سوخت هسته‌ای صلح‌آمیز،
- ملزم‌سازی دولت برای استمرار در غنی‌سازی ۲۰ درصد برای تأمین میله‌های سوخت رآکتور تحقیقاتی تهران،
- مکلف کردن دولت به ممنوعیت همکاری‌های فراپادمانی با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی.

مخاطبان طرح

وزارت امور خارجه، سازمان انرژی اتمی، ستاد کل نیروهای مسلح، شورای عالی امنیت ملی و قوه قضائیه.

پیشینه موضوع

پیشتر مجلس هفتم شورای اسلامی در راستای مدیریت دیپلماسی پارلمانی فعال هسته‌ای، سه قانون زیر را برای صیانت از دستاوردهای هسته‌ای تصویب کرده است:

- «قانون دستیابی به فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای» مصوب ۱۳۸۴/۲/۲۵ که براساس آن دولت ملزم شده بود در چارچوب معاهده NPT و قوانین بین‌المللی با بهره‌گیری از محققان و امکانات داخلی، بین‌المللی و پیگیری اجرای تعهدات آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و کشورهای برخوردار از این فناوری در برابر کشورهای عضو، برای تأمین چرخه سوخت بیست هزار مگاوات برق هسته‌ای تدابیر و اقدام‌های لازم را مورد توجه قرار دهد.

- «قانون الزام دولت به تعلیق اقدامات داوطلبانه در صورت ارجاع یا گزارش پرونده هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران به شورای امنیت» مصوب اول آذرماه ۱۳۸۴.

- «قانون الزام دولت به تجدیدنظر در همکاری با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی» مصوب ششم دی‌ماه ۱۳۸۵ که در آن دولت مکلف شد با توجه به قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد مورخ دوم دی‌ماه ۱۳۸۵ برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز کشور را سرعت بخشیده و در همکاری‌های خود با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی براساس منافع ملت ایران تجدیدنظر کند.

نقاط قوت

انعکاس پیام عدم تأثیرپذیری ساختارهای نظام از فشارهای سیاسی غرب

ایالات متحده برنامه‌ریزی می‌کند با افزایش دامنه تحریم‌ها و بزرگنمایی آن از طریق جنگ رسانه‌ای، ایجاد عملیات روانی از طریق اعزام ناوهای نظامی خود به خلیج فارس، انعقاد پیمان‌های نظامی - دفاعی با کشورهای عرب منطقه و ترسیم موضوع هسته‌ای ایران به صورت یک بحران و تهدیدکننده صلح و ثبات منطقه‌ای؛ نوعی شکاف را میان نهادهای زیربنا یا رجال سیاسی - نظامی جمهوری اسلامی ایران به وجود آورد.

ارائه این طرح می‌تواند انعکاس پیام وجود حداکثر وحدت فکری - رویه‌ای مجلس و دولت برای صیانت از دستاوردهای هسته‌ای و عدم تأثیرپذیری از قطعنامه‌های صادره یا آفنده‌های روانی - رسانه‌ای باشد که توسط قدرت‌های خارجی با هدف پیاده‌سازی دکترین مهار و بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران سازماندهی می‌شود.

همسویی با بند «۴-۳۹» سیاست‌های کلی برنامه پنجم

در بند «۴-۳۹» سیاست‌های کلی برنامه پنجم، رهبر معظم انقلاب به صراحت بر لزوم توجه ساختارهای نظام برای مقابله با افزون‌خواهی نظام سلطه تأکید فرموده‌اند و یکی از مزیت‌های این طرح نیز همسویی با این اصل است که با رویکرد دیپلماسی پارلمانی فعال در دفاع از حقوق مشروع هسته‌ای ملت و مقابله با زیاده‌خواهی‌های نظام سلطه تنظیم شده است.

نکات قابل تأمل طرح

- در روند صدور قطعنامه‌های صادره علیه جمهوری اسلامی ایران در چارچوب بند «۴۱» فصل هفتم منشور ملل متحد؛ تمام پنج عضو شورای امنیت تأثیرگذار بوده‌اند. برای مثال همراهی سه کشور روسیه، فرانسه و چین با آمریکا و انگلیس برای صدور قطعنامه ۱۹۲۹ غیرقابل انکار است. به همین دلیل تغییر عنوان طرح به «طرح صیانت از دستاوردهای هسته‌ای» اولویت دارد.

- در ماده (۳) فقط به سوخت رآکتور آموزشی - درمانی تهران اشاره کرده، درحالی که یکی از اهداف طرح، دستیابی به خوداتکایی کامل در فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای معرفی شده که به تبع نیاز کشور به گسترش رآکتورهای تحقیقاتی و تأمین سوخت مورد نیاز آنها را در میان‌مدت افزایش خواهد داد. نکته دیگر اینکه سوخت مورد نیاز رآکتور تحقیقاتی تهران، به صورت «میله‌های سوخت» است، درحالی که در متن ماده «صفحه‌های سوخت» آورده شده است.

- در مقدمه توجیهی طرح مذکور، تدوین چنین طرحی مقابله با قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت سازمان ملل اعلام شده است. از آنجا که ایران عضو سازمان ملل متحد است مطابق منشور این سازمان و اختصاصاً مواد (۲۵) و (۱۰۳) این سند مؤسس، تعهدات برآمده از منشور را نسبت به هرگونه تعهد بین‌المللی دیگر اولی می‌داند. عدم پایبندی ایران به تعهد خودخواسته موجبات مسئولیت بین‌المللی ایران را به وجود می‌آورد.

- در ماده (۴) به مقابله به مثل در بازرسی کشتی‌ها اشاره شده است. مقابله به مثل زمانی است که در مقابل عمل متخلفانه بین‌المللی صورت گیرد. اما درحال حاضر جمهوری اسلامی ایران نمی‌تواند مبدع مقابله به مثل باشد و محتوا و آثار آن را نیز خود تعیین نماید، زیرا بازرسی کشتی‌های ایرانی که به دستور شورای امنیت سازمان ملل متحد انجام می‌گیرد از لحاظ حقوق بین‌الملل تخلف نیست که بتوان به مقابله به مثل متوسل شد. علاوه بر آن در وضعیت کنونی همه کشورها مکلفند کشتی‌های ایران را بازرسی کنند و کشوری که از این عمل استنکاف ورزد مسئولیت بین‌المللی خواهد داشت. با این وجود، می‌توان بدون اشاره به عمل مقابله به مثل، کشتی‌های عبوری از خلیج فارس و دریای عمان را به استناد قوانین داخلی مورد بازرسی قرار داده یا بجای «اقدام مقابله به مثل»، عبارت «اقدامات مقتضی» آورده شود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در روند مدیریت استراتژیک سیاست‌های هسته‌ای، رویکرد حاکم به‌جای تقابل یا وادادگی باید مبتنی بر دو عامل «پیشگیری» و «مقاومت هوشمندانه» باشد که مستلزم تحرک دیپلماتیک در دو سطح قانونگذاری و سیاستگذاری است که لازمه آن دستیابی متولیان امر و نهادهای ذیربط به الگویی پایدار با هدف برقراری توازن استراتژیک میان هنجارهای حقوق بین‌الملل و بنیان‌های منافع ملی است. به عبارتی طرح پیشنهادی «مقابله با توطئه‌های آمریکا و انگلیس به منظور صیانت از دستاوردهای صلح‌آمیز هسته‌ای» باید در ظرفی تحلیل شود که در آن هر چهار مؤلفه هنجارهای حقوق بین‌الملل، ارکان امنیت ملی، مصالح عالی و عزت نظام مورد توجه قانونگذاران قرار گیرد. تصویب مواد (۱)، (۲) و (۳) طرح پیشنهادی با لحاظ کردن اصلاحات سیاسی و حقوقی فوق‌الذکر، در راستای دیپلماسی پارلمانی فعال و صیانت از دستاوردهای صلح‌آمیز هسته‌ای مفید ارزیابی می‌شود.

مهمترین ماده قابل تأمل این طرح ماده (۴) است که قبل از تصویب و اجرای آن باید تبعات آن از منظر حقوق امنیت بین‌الملل مورد آسیب‌شناسی قرار گیرد، زیرا می‌تواند مسئولیت‌هایی را برای کشور به وجود آورد.